

Krista Mikkonen vihr

Kirjallinen kysymys Patrian aseviennistä ja omistajaohjauksesta

Eduskunnan puhemiehelle

Tactical Report -verkkosivuston mukaan valtion enemmistöomistama Patria valmistelee uutta kauppaa Jemenin sodassa mukana olevan Arabiemiraattien kanssa. Verkkosivuston tietojen mukaan kauppa koskisi miehistönkuljetusajoneuvoja. Suomen aiemmin Arabiemiraatteihin myymiä miehistönkuljetusajoneuvoja on todistettu käytetty Jemenin sodassa.

Patrian mukaan Arabiemiraatit on osoittanut vuosien varrella useasti kiinnostusta Patrian ajoneuvoihin, joita sillä on jo käytössään. Asiakas on ollut tyytyväinen ajoneuvoihin, ja on mahdollista, että he ovat kiinnostuneita jatkotilauksesta. Patria on kertonut pitävänsä Lähi-itää strategisesti kiinnostavana alueena.

Jemenissä on jo neljättä vuotta käynnissä maailman pahin humanitaarinen kriisi. Saudi-Arabia ja Arabiemiraatit pommittavat YK:n ja ihmisoikeusjärjestöjen mukaan Jemenissä systemaattisesti siviilikohteita, kuten kouluja ja sairaaloita. Konflikti on johtanut tuhansien lasten kuolemaan. Lapsia kuolee päivittäin nälkään, ja he joutuvat pommitusten kohteiksi kouluissa ja kodeissa. YK on arvioinut, että yli 11 miljoonaa jemeniläislasta tarvitsee humanitaarista apua. Sodan kaikkia osapuolia epäillään sotarikoksista.

Suomea sitovat aseviennissä kansainväliset sopimukset ja velvoitteet. Kansainvälisessä asekauppasopimuksessa todetaan, että jäsenvaltion ei tule myöntää lupia aseiden vientiin, mikäli päätöksentekohetkellä on tiedossa, että aseita voidaan käyttää tai käytetään sotarikoksiin tai vakaviin ihmisoikeusloukkauksiin.

Tästä huolimatta Suomi on jatkanut asevientä Jemenin sodan osapuolille. Vuonna 2016 Patria myi Arabiemiraatteihin panssaroituja miehistönkuljetusvaunuja, ja tammikuussa 2018 myönnettiin vientilupa miehistönkuljetusvaunujen varaosille.

Alkuperäistä kauppaa on perusteltu sillä, että tilanne Jemenissä ei silloin ollut yhtä vaikea. Varaosalupaa taas on perusteltu huoltovarmuudella. Uuden luvan myöntäminen miehistönkuljetusajoneuvojen viennille olisi kuitenkin paljon ongelmallisempi asia, erityisesti sen jälkeen, kun tammikuussa osoitettiin, että suomalaisia miehistönkuljetusajoneuvoja käytetään Jemenin sodassa.

Tasavallan presidentti Sauli Niinistö on todennut, että Suomen tulee suhtautua pidättyvästi uusien asevientilupien myöntämiseen Jemenin sodan osapuolille. Hän piti Jemenin tilannetta erit-

Kirjallinen kysymys KK 238/2018 vp

täin huolestuttavana. Norja ilmoitti tammikuussa, että se keskeyttää aseiden ja ammusten myynnin Arabiemiraatteihin Jemenin tilanteen vuoksi.

Vaikka kauppa ei toteutuisikaan, Patria esittelee tällä hetkellä tuotteitaan erittäin aktiivisesti ase-messuilla Lähi-idässä. Safer Globe -ajatushautomon asevalvontaraportin mukaan 62,7 prosenttia Suomen aseviennistä — noin 84 miljoonaa euroa — kohdistui vuonna 2016 Lähi-itään. Tämä tarkoittaa, että maailman pahin konfliktialue on Suomen aseviennin painopiste. Pelastakaa Lapset -järjestön Sota lapsia vastaan -raportin mukaan Jemen on maailman neljänneksi vaarallisin paikka lapsille. Lähi-idässä jopa kaksi viidestä lapsesta elää konfliktialueella.

Yle julkaisi 3.6. laajan reportaasin Patrian asekauppoihin liittyvistä kysymyksistä. Ylen mukaan Patrian kauppajen alihankintaketjuista löytyy maailmalla laaja kirjo kysymyksiä ja epäselvyyksiä. Patria on esimerkiksi myynyt kranaatinheittämiä Saudi-Arabian kuningashuoneen alaisuudessa toimivalle kansalliskaartille. Saudi-Arabia on ihmisoikeuksia polkeva absoluuttinen monarkia, ja aseiden myynti Saudi-Arabiaan voi tarkoittaa aseiden käyttämistä oman maan kansalaisia vastaan. Lisäksi Patrian paikalliset kumppaniyritykset Slovakiassa ja Etelä-Afrikassa ovat epäiltyinä korruptioskandaaleissa. Etelä-Afrikan tapauksessa skandaali johti maan presidentin Jacob Zuman eroon helmikuussa.

Patrian toimintamalli perustuu alihankintaketjuihin, joissa Patria lisensoi tuotteidensa valmistamisen ostajamaan alihankkijayritykselle. Monet näistä yrityksistä ovat Ylen mukaan sekaantuneet korruptioon. Patria sanoo, ettei se ole vastuussa alihankkijoidensa toiminnasta. Ne kuitenkin toimivat Patrian brändin alla. Näin ollen Patrialla on vastuu myös kumppaneidensa toiminnasta, ja valtion omistajaohjauksen periaatteiden tulisi ulottua sinne saakka.

Patria on Suomen valtion enemmistöomistama yhtiö. Suomi on sitoutunut kansainvälisiin asevientisopimuksiin ja lasten oikeuksien sopimuksiin sekä pitää ihmisoikeuksien kunnioittamista ylpeydenaiheenaan. Hallituksen olisi syytä omistajaohjauksen keinoin varmistaa, että myös Patrian toiminta täyttää Suomen kansainväliset sitoumukset ja kunnioittaa ihmisoikeuksia.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Harkitseeko valtioneuvosto perusteluissa kuvatun kaltaisen myyntiluvan myöntämistä Patrialle,

onko Patrian myynninedistämispolitiikka valtion omistajaohjausperiaatteiden mukaista ja

mihin omistajaohjaustoimiin hallitus aikoo ryhtyä varmistaakseen, että Patrian myynninedistämispolitiikka kunnioittaa ihmisoikeuksia ja kansainvälisen asekauppasopimuksen linjauksia?

Helsingissä 6.6.2018

Krista Mikkonen vihr